

KQ-1245

Seat No. _____

B. A. (Sem. I) Examination

November / December – 2017

Sanskrit : C.E.–102

(दण्डी: दशकुमारचरितम् – उच्छ्वास-६ व्याकरणम्)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ गमे ते वे गद्यभंडोनी अनुवाद करो :

१४

(१) अस्मिन्नेव च क्षणे किमपि नुपुरक्वणितमुपातिष्ठत् । आगता च काचिदङ्गना । दृष्टवैव स एनामुत्कुल्लदृष्टिरुत्थायोपगूढ कण्ठश्च तथा तत्रैवोपाविशत । अशंसच्च 'सैषा मे प्राणसमा, यद्विरहो, दहन इव दहति माम् । इदं च मे जीवितमपहरता राजपुत्रेण मृत्युनेव निरुष्मतां नीतः । न च शक्यामि राजसूनुरित्यमुष्मिन पापमाचरितुम् । अतोऽनयात्मानं सुदृष्टं कारयित्वा त्यक्ष्यामि निष्प्रतिक्रियान्प्राणा न' इति ।

(२) प्रतिबुद्धं च सहसा सम्भ्यधात् – 'अपि दुर्मते ! श्रुतमालयितं हतायाश्चन्द्रसेनाया जालरन्ध्रनिःसृतं तच्चेष्टावबोध प्रयुक्तयानया कुब्जया त्वं किलाभिलषितो वराक्या कन्दुकावत्या, तव किलानुजीविना मया स्येयं, त्वद्वचः किलानतिक्रमता मया चन्द्रसेना कोशदासाय दास्यते' इत्युक्त्वा पार्श्वचरं पुरुषमेकमालोक्याकथयत् प्राक्षिपैनं सागरे इति । स तु लब्धराज्य इवातिहृष्टः 'देव ! यदाज्ञापयसि' इति यथादिष्टमकरोत् ।

(३) अस्ति सौराष्ट्रेषु वलभी नाम नगरी । तस्यां गृहगुप्तनाम्नो गुहयकेन्द्रतुल्यविभवस्य नाविकपतेर्दुहिता रत्नवती नाम । तां किल मधुमत्याः समुपागम्य बलभद्रो नाम सार्थवाहपुत्रः पर्यगैषीत् । तथापि नववध्वा रहसि रभसविधितसुरतसुखो झटिति द्वेषमल्येतरं बबन्ध । न तां पुनर्दृष्टुमिष्टवान् । तद्गृहागमनमपि सुहृद्वाक्यशतातिवर्ती लज्जया परिजहार । तां च दुर्भगां तदाप्रभृत्येव 'नेयं रत्नवती, निम्बवती चेयम्' इति स्वजनः परजनश्च परिबभूव ।

(४) धूर्तः 'विक्रेष्य' इति तेन नूपुरेण तमन्नन्तकीर्तिमुपाससाद । स दृष्ट्वा 'मम गृहिण्या एवैष नूपुरः, कथमयमुपलब्धस्त्वया ?' इति तमब्रुवाणं निर्बन्धेन पप्रच्छ । स तु 'वणिग्रामस्याग्रे वक्ष्यामि' इति स्थितोऽभूत् । पुनरसौ गृहिण्यै 'स्वनूपुरयुगलं प्रेषय' इति संदिदेश । सा च सलज्जं ससाध्वसं च 'अद्य रात्रौ विश्रामप्रविष्टायां प्रभ्रष्टो ममैकः प्रशिथिलबन्धो नूपुरः । सोऽद्याप्यन्विष्टो न दृष्टः । स पुनरयं द्वितीयः' इत्यपरं प्राहिणोत् ।

२ कथा-आध्यायिकानां लक्षणेने आधारे दशकुमारचरितना साहित्य प्रकार विशे यथा करो. १४

अथवा

२ दंडीना जवन, समय अने कवन विशे विस्तृत नोध लपो. १४

३ दशकुमारचरितमां निरुपायेल समाज जवन विशे विस्तृत नोध लपो. १४

अथवा

३ दशकुमारचरितने आधारे दंडीनुं गद्यकार तरीके भूल्यांकन करो. १४

૪ ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો :

૧૪

- (૧) દશકુમારચરિતમ્ શીર્ષક
- (૨) મિત્રગુપ્તનું પાત્રાલેખન
- (૩) ધૂમિનીની કથા
- (૪) નિતમ્બવતીની કથા

૫ બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત)

૧૪

- (૧) મિત્રગુપ્ત રાજવાહનને શોધતાં શોધતાં ક્યાં પહોંચે છે ?
- (૨) ઉત્સવથી દૂર લતામંડપમાં વીણા વગાડતાં યુવાનને મિત્રગુપ્તે શું પૂછ્યું ?
- (૩) મિત્રગુપ્ત યવનોને કેવી રીતે મદદમાં આવ્યો ?
- (૪) બ્રહ્મરાક્ષસે મિત્રગુપ્તને ક્યા ચાર પ્રશ્નો પૂછ્યા ?
- (૫) ઝાંઝરની કથા સાંભળીને લોકોએ શું કહ્યું ?
- (૬) મિત્રગુપ્ત અને કન્દુકાવતીનું મિલન કેવી રીતે થયું ?
- (૭) ત્યજ્ અને વિદ્ ધાતુના વ.કા. ત્રી.પુ. બ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૮) મૂ અને નૃત્ ધાતુના હ્ય. ભૂ.કા. બી.પુ. દ્વિ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૯) પઠાવઃ અને લભધ્વે રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૦) અયુધ્થેથામ્ અને અનમતામ્ રૂપો ઓળખાવો.
- (૧૧) પચ્ ધાતુના પરસ્મૈપદ અને આત્મનેપદના વ.કા. તૃ.પુ.દ્વિ.વ.ના રૂપો આપો.
- (૧૨) લમ્ ધાતુના આત્મનેપદના હ્ય. ભૂ.કા. પ્ર.પુ.બ.વ.નું રૂપ તથા ગમ્ ધાતુનું પરસ્મૈપદ હ્ય. ભૂ.કા. ત્રી.પુ.બ.વ.નું રૂપ આપો.